

SOS1001 Sensurveiledning, høst 2018

Eksamensform: 5 dagers hjemmeksamen.

Gjennom sine besvarelser skal studentene vise i hvilken grad de har ervervet seg kompetansen som er beskrevet i fagets kunnskaps- og ferdighetsmål.

KUNNSKAPSMÅL Konkret skal kurset gi:

- 1: Kjennskap til den sosiologiske faghistorien; hvordan faget oppstod og har utviklet seg, og hva som er fagets posisjon i dag, både i et norsk og internasjonalt perspektiv.
- 2: Kjennskap til de viktigste klassiske/moderne teoriene og perspektivene.
- 3: Kjennskap til ulike måter å kategorisere sosiologiske perspektiver og teori.
- 4: Kjennskap og særtrekk ved det norske sosiologifaget.

FERDIGHETSMÅL Konkret skal studentene:

- 1: Kunne plassere sosiologiske arbeider i en faghistorisk og en perspektivkontekst.
- 2: Kunne sammenfatte sentrale sosiologiske teoretiske bidrag, både skriftlig og muntlig.
- 3: Kunne anvende ulike sosiologiske perspektiver i egne analyser av den samtidige samfunnsstrukturen og samfunnsendringer.
- 4: Vise evne til kritisk refleksjon over teorier om samfunnsendring og samfunnsstruktur.

Oppgavesettet er laget med tanke på å gi studentene anledning til å vise frem sin kompetanse på flest mulig av disse målene, jf. tabellen nedenfor.

Mål:	Oppgave 1	Oppgave 2	Oppgave 3
K1			X
K2	X		X
K3		X	
K4			
F1			X
F2	X	X	X
F3		X	
F4			X

Generelt skal studenter som viser kunnskaper og ferdigheter på alle disse punktene, ut fra en helhetsvurdering, premieres.

Studentene må bestå hver enkelt oppgave for å få bestått på eksamen. I utgangspunktet teller hver oppgave 1/3. En helhetsvurdering av besvarelsen vil likevel være relevant for å sette endelig karakter.

Her skal bemerkes at oppgavesettet ikke tester kunnskapsmål 4, om det norske sosiologifaget. Det skal medgis at nettopp dette kunnskapsmålet ikke har vært fremtredende i årets kurs. Studenter som viser kunnskap om det norske sosiologifaget vil likevel kunne premieres for dette. Vi anbefaler at dette i så fall kun brukes til studentens fordel, og ikke brukes som grunnlag for å trekke ned.

På et generelt grunnlag skal studenter som skårer høyt på følgende belønnes med god karakter:

Evne til å trekke inn forskjellige deler av pensum, også der det ikke eksplisitt er bedt om i oppgaven.

Evne til å bruke gode eksempler, på et selvstendig grunnlag.

Evne til selvstendig, kritisk drøfting.

Merk ellers at oppgavesettet stiller store krav til disponering av tiden, og dermed også til studentenes oversikt og fortrolighet med sosiologisk teori – og ikke minst evne til å presentere sine kunnskaper og ferdigheter kortfattet og konsist. Studenter som greier dette bør premieres.

Slik oppgavene er utformet kan noen studenter ha dratt veksler på de samme teoriene og perspektivene i flere enn én av sine oppgaver, f.eks. ved å vise til Marx i både oppgave 2 og 3. Det er i orden. Samtidig er studentene blitt bedt om å vise at de har en bredde, og oppfordret til å inndra forskjellige teoretikere og teoretiske perspektiver i besvarelsene sine. Studenter som har lykkes med dette bør premieres.

De fleste av studentene er andresemester sosiologistudenter og startet sine studier høsten 2017. Andresemesterstudentene skal ha tatt SOS1000 (Innføring i sosiologi) og SOS1016 (Sosiologi og samfunn), men har ellers ingen sosiologiske studieerfaringer. Vi har også en gruppe med lektorstudenter (ca. 30 per år) som har SOS1001 som sitt første sosiologifag. Dette må tas høyde for når man vurderer nivået til studentenes prestasjoner.

Det kan ellers nevnes at studentene er i forkant av eksamen blitt gjort oppmerksom på formen oppgavesettet kom til å ta. Det vil si at studentene er informert om at oppgaven består av tre oppgaver, hvorav den første omhandler begreper, nummer to krever at de analyserer en

medietekst med utgangspunkt i sosiologisk teori, og nummer tre omhandler sentrale diskusjoner eller kjennetegn ved sosiologisk teori.

Ordkravet er ment å være veiledende, og at det er lov å skrive over (innen rimelighetens grenser).

Under følger noen kommentarer/stikkord til de enkelte oppgavene. Oppgavetekstene står i boksene.

Oppgave 1

Velg 3 av de 5 begrepene som står listet opp under. Ta utgangspunkt i pensum for å definere, utdype og drøfte begrepene. Inndra gjerne flere teoretikere/tekster fra pensum, og trekk gjerne inn relevante eksempler. Skriv 1/2 til 3/4 side per begrep.

- a) Integrasjon*
- b) Funksjonalisme*
- c) Anomi*
- d) Kapital*
- e) Individualisering*

Oppgaven tester studentenes evne til å gi konsise presentasjoner av sentrale sosiologiske begreper eller teoretiske retninger. Disse har alle vært behandlet i enten forelesning eller gruppeøvinger vårsemestret 2018, i tillegg til at de er redegjort for i pensum i faget.

Her er det viktig at studentene klarer å fokusere på det mest sentrale ved begrepet, samtidig som de antyder dets sammenheng med det større teoretiske landskapet. Det vil derfor også være relevant å knytte begrepet til dets opphavskvinne/-mann, der det gir mening. I de fleste oppgavene stilles det krav til at studentene selv avgrensner, da begrepene er brede og kan vise til forskjellige tradisjoner.

Noen korte stikkord for hver deloppgave:

- a) Integrasjon: Dette er et begrep som går igjen mange steder i pensum, og studentene står derfor relativt fritt til å velge hvordan de besvarer oppgaven. Pluss til studenter som både klarer å vise hvordan begrepet kan beskrives i et aktør/samhandlingsperspektiv og som ett begrep knyttet til struktur/systemteorier. Her forventes det også at studentene klarer å koble til teoretikere opptatt av spørsmål knyttet til sosial integrasjon eller systemintegrasjon.
- b) Funksjonalisme: Viser til en teoretisk tradisjon med røtter i klassisk antropologi og sosiologi. Her forventes det at studentene dels kan vise til at dette er ett teoretisk tradisjon med lang historie, dels kan vise til hva som kjennetegner den funksjonalistiske tradisjonen. I undervisningen har vi primært vektlagt Durkheim, Parsons og Luhmanns bidrag.
- c) Anomi: Begrep primært utviklet av Durkheim og videreutviklet av Merton. Pluss til de av studentene som gi gode eksempler på begrepets anvendelse og nytteverdi.
- d) Denne oppgaven vil nok av mange leses som en invitasjon til å greie ut om Bourdieus kapitaltyper, som står beskrevet på s.522-524 i Ritzer og Stepnisky-boka og i Bourdieus tekst i kompendiet. Her sikter økonomisk kapital til økonomiske ressurser, og kulturell kapital til kjennskap til og mestring av ulike kulturelle koder og formaliserte kredensialer oppnådd gjennom utdanningssystemet. Sosial kapital er ressurser som man får gjennom nettverk og relasjoner til andre, mens symbolsk kapital stammer fra ens status og prestisje. De sterkeste vil kanskje gå inn på forskjellen mellom Bourdieu og Marx' kapitalbegrep, eller forskjellen mellom et kapital-begrep og et mer allment ressursbegrep.
- e) I denne oppgaven vil det være særlig relevant å trekke inn samtidsdiagnosene til Beck, Bauman og Giddens, som alle på ulike måter vektlegger en utvikling med mer identitetsflyt, færre stabile strukturer, og mer press på individuell selvrealisering i møte med en stadig mer usikker og flyktig samfunnsutvikling. De sterkeste vil ha fått med seg at ambivalensen til individualiseringen i det moderne samfunnet er et gjennomgangstema også for de klassiske sosiologiske teoretikerne. Man kan nok forvente mange ulike eksempler og empiriske illustrasjoner her, og som alltid er det viktig at de brukes på en sosiologisk adekvat måte. Særlig essensielt er det at besvarelsen bruker begreper og teorier fra pensum.

Oppgave 2

Velg én av de fire vedlagte medietekstene. Diskuter og analyser medieteksten med utgangspunkt i to selvvalgte teorier eller teoretikere fra pensum. Ta gjerne utgangspunkt i konkrete begreper fra disse teoriene/teoretikerne.

Tekst a: «De høyeste inntektene tar stadig mer av kaken» Aftenposten, 8. november 2018

Tekst b: «Når det tvilsomme blir vane» (Øyvind Kvalnes, Dagens næringsliv, 26 mars 2018

Tekst c: «Skulle tro at etnisk norske ville være bedre skikket» Aftenposten 5. november 2018

Oppgaven tester studentenes evne til anvende ulike sosiologiske perspektiver i egne analyser av et samtidig fenomen, som presentert i de vedlagte medietekstene. Denne oppgaven tilsvarer én av de obligatoriske innleveringene i kurset, og noe de dermed har fått mulighet til øve seg på og har fått veiledning på. Likevel må dette kunne regnes å være en krevende oppgave, som derfor vil skille ut de aller dyktigste studentene. Vi anbefaler at det her tas høyde for at de fleste av studentene er på sitt første år, og at de premieres hvis de klarer å skrive frem enkelte gode poeng.

Det er stor valgfrihet i oppgaven. Studentene kan velge hvilke teoretikere de vil, og det er i utgangspunktet ingen valg som er feil. Studenten må i stedet vurderes på om vedkommende klarer å synliggjøre relevansen av de valgte teoretikerne for å analysere fenomenet som omtales i medieteksten. Nedenunder har vi beskrevet noen mulige løsningsforslag, uten at dette skal forstås som uttømmende. Selv om oppgaven eksplisitt ber studenten om å bruke to teorier/teoretikere, er det greit å trekke inn andre momenter fra pensum. Det samme gjelder for oppgave tre.

- A. Teksten er informativ, men i liten grad analyserende. Teksten åpner imidlertid opp for å bruke store deler av pensum til å reflektere over inntektsfordelingen, og hva dette sier oss om Norge i forhold til spørsmål om makt, sosial ulikhet og ressurser. Her er det nærliggende å trekke inn store deler av pensum avhengig av hvordan oppgaven besvares, og da særlig teori med fokus på makt og sosial ulikhet i klassisk og nyere sosiologi.
- B. Denne teksten handler om betydningen av normer og sosialisering i økonomi, og mer overordnet om logikken i menneskets handlinger og hva som motiverer dem. Det betyr at studenten på denne oppgaven har mulighet til å trekke inn stort sett hele pensum (system-aktør-teorier, symbolsk interaksjonisme, sosialpsykologi, teori om rasjonelle valg, Durkheim og funksjonalistiske retninger som er opptatt av normer og sosial integrasjon, og så videre). For de sterkeste kan oppgaven derfor by på en god anledning til å vise fram den sosiologiske forestillingsevnen, mens de mindre sterke nok vil ha problemer med å få analysen ordentlig i gang. Som med de andre oppgavene bør de studentene som tenker kreativt og ute av boksen premieres.
- C. Viser til artikkel og medieutspill fra Frps Inger-Marie Ytterhorn om hva som bør inngå i krav på å lede 17. mai-komiteen og å være en ambassadør for Oslo by. Viser i likhet med foregående tekst til betydningen av normer, men også til spørsmål om makt, legitimitet og forståelse av det «norske». Åpner også som foregående tekst opp for å bruke store deler av pensum, inklusive Durkheim og funksjonalistiske retninger som er opptatt av normer og sosial integrasjon, men også postkolonial teori. For de sterkeste kan oppgaven derfor by på en god anledning til å vise fram den sosiologiske forestillingsevnen, mens de mindre sterke nok vil ha problemer med å få analysen ordentlig i gang. Som med de andre oppgavene bør de studentene som tenker kreativt og ute av boksen premieres.

Oppgave 3

Velg én av de to oppgavene under, og besvar denne.

a: Fra klassikernes tid har sosiologer vært opptatt av å forstå og diagnostisere sin egen samtid. Redegjør for hvordan to ulike teoretikere fra pensum har forsøkt å forklare sin samtid. Diskuter likheter og forskjeller i de to teoretikernes forståelse av samfunnet, samt deres relevans for å forstå dagens samfunn.

b: Sosiologien ble etablert som en vitenskap om samfunnet i kontrast til andre vitenskapers fokus på individet. Siden den gang har forholdet mellom individ og samfunn vært gjenstand for kontinuerlig diskusjon innenfor sosiologien, inklusive teori og begrep om aktør og struktur/system. Redegjør for hvordan to ulike teoretikere eller teorier fra pensum har grepet dette an. Diskuter de to valgte teoriene/teoretikerne opp mot hverandre.

Denne oppgaven tester studentenes evne til å plassere og diskutere sosiologiske bidrag innenfor en faghistorisk ramme. Det kreves også her at studentene klarer å sammenfatte teoretiske bidrag, og diskutere disse. Begge oppgavene peker mot problemstillinger som har vært gjennomgående i kurset, især på forelesninger og i pensum.

Det er stor valgfrihet i begge oppgavene. Det er ikke noen teoretiske bidrag som nødvendigvis utpeker seg som de mest relevante. I stedet handler det om å klare å redegjøre godt for de man velger. En fremragende student vil også kunne forventes å redegjøre for hvorfor man valgte de man gjorde.

Et viktig moment i begge oppgavene er å diskutere de teoretiske bidragene opp mot hverandre. I diskusjonen av samtidsdiagnoser er det også et krav at studentene diskuterer relevansen i dag av dette teoretiske bidraget.

a: Her vil nær sagt de fleste teoretikere være relevante. Det kan være klassikere som Marx, Weber, Durkheim og Simmel; det kan være senmoderne eller postmoderne teoretikere, eller andre, gitt at studenten klarer å redegjøre for hva det diagnostiske elementet er. Pluss til de studenter som trekker inn Leiulfsrud & Frisvolds problematisering av samtidsdiagnoser i sin redegjørelse og diskusjon.

b: Her vil kapittel 13 i Ritzer & Stepnisky være relevant, i tillegg til øvrig pensumlitteratur avhengig av hvilke teoretikere/teorier studenten velger. Dette spørsmålet har blitt annonsert fra start som en sentral problemstilling for kurset.